

GREGORIAN

**Zpěvník pro
liturgii předem posvěcených Darů**

*At' mezi chrámovou předsíní a oltářem plácou kněží,
služebníci Hospodinovi, at' prosí: „Ušetři, Hospodine, lid svůj...“*
(Joel 2,17)

*„O Velkém půstu se nesmí přinášeti svatý chléb
kromě soboty a dne nedělního.“*
(Pravidlo 49. laodicejského sněmu; r. 343)

*„Ve všech dnech předpaschálního půstu kromě sobot a nedělí
a svatého dne Zvěstování, posvátná liturgie nebudiž jiná,
než předem posvěcených Darů.“*
(Pravidlo 52. VI. všeobecného sněmu; r. 680—692)

Liturgie předem posvěcených Darů je zvláštní velkopostní bohoslužba, při níž se věřícím předkládají pro zbožnou úctu a přijímání svaté Dary posvěcené dříve – většinou na plně liturgii konané předcházející neděli.

Liturgie předem posvěcených Darů zastupuje v dnešním bohoslužebném životě pravoslavné církve nejstarobylejší liturgické formy a dávnověké tradice zbožnosti. Zní v ní doposavad ozvěna pradávného obyčeje večerního svatého přijímání z Darů, které se posvěcovaly v neděli na liturgii a byly pak rozdávány věřícím, aby si je odnášeli domů a mohli z nich sami v průběhu týdne přijímat; zvláště v dobách pronásledování bylo nutností, aby věřící měli eucharistii u sebe (to se v církvi samovolně obnovuje i dnes, když vypukne pronásledování křesťanů; doloženo např. po roce 1917 v Rusku). Těm, co se nemohli z jakékoliv příčiny dostavit na liturgii, přinášeli diákoní svaté Dary domů (*mč. Justin Vyznavač; 2. stol.*). Bez častého svatého přijímání si první křesťané neuměli svůj duchovní život představit.

V pravoslavné církvi není přijato sloužit ve všední dny velkopostních týdnů plnou liturgii s proměňováním chleba a vína na drahocenné Tělo a Krev Kristovy, protože slavnostnost takové liturgie je vnímána jako nepatřičná ke všedním velkopostním dnům, pro něž je typický duch kajícího, prostoty a zdrženlivosti od všeho slavnostního. Bohoslužebné liturgické shromáždění s přinášením a proměňováním svatých Darů nelze naproti tomu konat mimo ducha radosti, svátečnosti a duchovního plesání (dávní křesťané nazývali každou plnou liturgii „paschou“), a tak je tato duchovní slavnost vyhrazena v době postní pro dny sobotní a nedělní (což jsou dny sváteční a půst v nich polevuje); v pravoslavné církvi dodnes září každá plná liturgie odleskem paschální slavnosti, a každý den, kdy se účastníme plné liturgie, získává pro nás duchovní rozměr neděle. Církevní Otcové přirovnávají půst k zápasu čili boji, a podobně jako se voják v bitvě soustředí na boj a nemyslí na slavnost, protože slavnost je až po vítězství nad nepřáteli, tak i křesťan by v postní dny měl pěstovat ducha zápasu a odložit všechny slavnosti – jak slavnosti duchovní tak i tělesné (např. svatby, soukromé oslavy apod.)

Aby však věřící nebyli připraveni o duchovní posilu svatým přijímáním v průběhu ostatních dnů Velkého půstu, kdy kvůli asketickému zápasu s vášněmi tuto blahodатnou pomoc všichni potřebujeme, bylo ustanoveno konat řád této bohoslužby „předem posvěcených“, která vlastně ani není liturgií (v tom plném smyslu toho slova, jak je používáme pro liturgii sv. Jana Zlatoústého či sv. Basila Velikého), a původně se pro ni označení „liturgie“ ani nepoužívalo; je to kající večerní bohoslužba s obsáhlým poučným starozákonním čtením a s obřadem žehnání světla, k níž je připojen řád přinášení a rozdělování dříve posvěcených Darů a jejich přijímání.

Liturgie předem posvěcených Darů se v současnosti koná jedině ve všední dny Velkého půstu (tj. nikoliv o velkopostních sobotách či v nedělích, ani mimo dobu svatých čtyřicátnic), pokud však není svátek Zvěstování přesv. Bohorodice. Podle nynější praxe se koná v průběhu Velkého půstu ve středu a v pátek, a pak první tři dny strastného týdne a na svátky významných svatých (např. svátek nalezení hlavy Jana Křtitele nebo svátek čtyřiceti mučedníků či je-li chrámový svátek; také se slouží ve čtvrtek 5. velkopostního týdne, kdy je tzv. Ondřejovo stání). Podle starších zvyků se mohla konat každý všední velkopostní den od první postní středy do velké středy (tak bylo dle K. Nikolského zvykem ještě v 19. stol. např. v Kyjevsko-pečerské lávře, leč zřejmě jen v peščeraх; stejně se dělo po celé Rusi do 15. stol.). První liturgie předem posvěcených Darů se může vykonat na čistou středu a poslední na velkou (strastnou) středu.

Čtení 18. kathismy má důležitý význam. V době starozákonní byly tyto žalmy recitovány při stoupání po schodišti jerusalemského chrámu. Proto se jim říká „píseň vzestupu“ nebo také „stupňů“. Byla to píseň lidí shromažďujících se k modlitbě a připravujících se na setkání s Bohem. Při liturgii předem posvěcených Darů chystá kněz v průběhu tohoto čtení eucharistický chléb posvěcený o předcházející neděli.

Vynášení svíce a požehnávání věřících světlem, při němž kněz praví: „Světlo Kristovo osvěcuje všechny,“ pochází z hluboké dávnosti a souvisí s vyučováním katechumenů, jak o tom svědčí sv. Jan Zlatoústý. Katechumenská poučení, která mj. spočívala v usilovném čtení ze Starého zákona v době Velkého půstu (viz zápisky poutnice Egérie), trvala do setmění a byla doprovázena obřadem zažehnutí svícnu. Původ tohoto obřadu leží ve staré židovské (a středomořské) tradici – při zapalování večerních svícnu se pronášelo díkyvzdání za světlo sesílané Nejvyšším, aby lidé mohli vidět v noční tmě. V křesťanství byl pak tento obřad naplněn novým obsahem. Svícen slavnostně přinášený do modlitebního shromáždění připomínal věřícím, že je mezi nimi přítomen Kristus, který sám sebe nazval „Světlem světa“ (*Jan 8,12 a 9,5*). S tím souvisí i zpěv večerního 140. žalmu (Nechť vznáší se modlitba moje...), jenž je nazýván „světelným“.

Žehnání svící uprostřed starozákonního čtení poukazuje na to, že se všechna starozákonní proroctví naplnila právě v Pánu Ježíši Kristu, vždyť tato svíce zobra-

zuje Krista, jak bylo připomenuto výše. Celý Starý zákon vede ke Kristu právě tak, jako vede Velký půst katechumeny k osvěcení svatým křtem. Světlo křtu pak otevírá jejich rozum k chápání učení Kristova. Zachovaly se nám svícny ze 4. a 5. století, na nichž jsou napsána slova z této liturgie: „Světlo Kristovo osvětluje všechny.“

Zpěv „světelného“ 140. žalmu podruhé (tj. po paremiích) je pozůstatkem z dob před zformováním dnešní podoby této bohoslužby. Je možné, že než získala současný řád a jednalo se prostě o svaté přijímání po večerní, konalo se právě při zpěvu tohoto žalmu. Dnes tvoří zpěv žalmu překrásný a zároveň hluboce kající přechod z večerní bohoslužby do řádu vlastní služby předem posvěcených Darů. Sv. Jan Zlatoústý praví, že tento žalm je spasitelným lékem a prostředkem k očištění, abychom se všichni – čímkoliv jsme se poskvřili v průběhu dne – očistili za soumraku končícího dne, ať už jsme kdekoliv – doma či ve městě nebo na samotě. Dle starobylé tradice se vždy při tomto žalmu okurkuje kadidlem.

Velký vchod se částečně podobá velkému vchodu na plné liturgii, leč zde má úplně jiný liturgický význam i odlišný duchovní obsah. Především nutno pamatovat, že se přenáší nikoliv jen chléb a víno v kalichu, ale již posvěcené Dary – tj. samo přecházející Tělo napojené drahocennou Krví Kristovou. Všechny modlitby, prosby a vzpomínky konané při přinášení chleba a vína v rámci velkého vchodu na předcházející nedělní plné liturgii, byly už nad těmito Dary vysloveny, a proto se zde velký vchod s přenášením předem posvěcených Darů děje v tichosti. Už se tu nekoná ani předložení darů Bohu, ani jejich obětování, ani eucharistický kánon a samozřejmě ani jejich posvěcení čili proměnění sestoupením Ducha Svatého. Zde se již při velkém vchodu přinášením předem posvěcených Darů setkáváme s Tajemstvím přítomnosti samotného Krista! Proto při velkém vchodu poklekáme a přenášeným posvěceným Darům se hluboce klaníme jako příchodu Krista Pána v Jeho drahocenném Těle a Krví.

Liturgickým významem velkého vchodu je tedy přinášení svatých Darů k přijímání; duchovním obsahem tohoto velkého vchodu je příchod Krista v jeho Těle a Krví mezi nás, a to pak naši mysl obrací k myšlenkám z velkopostního kánonu sv. Ondřeje Krétského o posledním soudu, či k připomínce druhého příchodu Páně ve slávě. Mlčení a ticho při velkém vchodu je výrazem úcty, hluboké pokory a naprosté odevzdanosti. Kromě toho jsou naše bezhlesá ústa při velkém vchodu symbolickým předobrazem skutečnosti, že při posledním soudu už nám žádná slova ani modlitby nepomohou. Čas na modlitbu a pokání je zde, v pozemském životě; tam na soudu však bude platit, že hříšníky odsoudí jejich vlastní skutky.

Svaté přijímání. V Ruské pravoslavné církvi od doby Petra Mohily († 1646) převládl názor, že při svatém přijímání na této liturgii je svatou Tajinou jen Chléb posvěcený při dřívější plné liturgii, kdy byl zároveň napojen Krví Kristovou. Před přijímáním kněz předem posvěcené Dary vkládá do kalicha s vínem, aby se posvěcený Chléb provlhl vínem, změknuł a bylo snazší jej přijímat. Nejmenší děti,

kteřé přijímají při plné liturgii jen Kristovu Krev, nepřijímají v Ruské cířkvi při liturgii řředem posvěćených Darů, neboť víno v kalichu není považováno za svatou Tajinu, ale za pouhé víno. Avšak podle starších názorů, které jsou rozšířeny v řeckém pravoslavi (a byly i v Ruské cířkvi řřed dobou Petra Mohily), se víno v kalichu stává Kristovou Krví, když jsou do něj vloženy řředem posvěćeně Dary, a proto v Řecku při této liturgii přijímají z kalicha i nejmenší děti.

Klekání. V pravoslavně cířkvi je obyčej ve všedních dnech Velkého půstu klekat či konat velké (tzv. zemní) poklony, což obojí vhodně odráží kající charakter tohoto údobí cířkevního roku. Proto je i při této kající liturgii zvykem při některých částech služby stát na kolenou nebo činit poklony až k zemi. Kdy a jak dlouho se klečí, je dáno místními obyčejí různých světových cířkví. Níže je příklad praxe, s níž je možno se setkat na východě naší místní cířkve. Bývá např. zvykem klečet (a hlavu sklonit k zemi), když kněz žehná svící a volá: „Světlo Kristovo osvěćuje všechny!“ Pak bývá zvykem klečet při zpěvu „Nechť vznáší se moje modlitba jako kadidlo řřed tebou“ (po paremijích), avšak bez zemní poklony. Dále je obvyklé konat tři zemní poklony (pokleknutí a sklonění hlavy až k zemi) při modlitbě sv. Efréma Syřského (Pane a Vládce života mého...), která se koná při liturgii většinou dvakrát. Při velkém vchodu se pokleká (a hlava sklání k zemi, aniž by kdo hleděl na přenášené posvěćeně Dary); když kněz položí svatě Dary na prestol, věřící vstanou. Někde je zvykem pokleknout i na Otčenáš, a pak se klečí, když kněz vynáší svatě Dary k přijímání věřícím a stojí se na kolenou po celou dobu rozdávání svatého přijímání (přijímající však vstanou, přijímají ve stoje, a pak už nepoklekaí). Ti, kteří nebyli u svatého přijímání, učiní zemní poklonu na požehnání kalichem se svatými Dary při slovech: „Nyní i vždycky, až na věky věkův“ (když se chvilku po přijímání odnášejí svatě Dary z prestolu na žertveník).

Dodatek k historii služby. Velkopostní večerní výuka katechumenů, připravujících se na přijetí svatého křtu při Pasše, se spolu s obřadem přinášení a žehnání světla následně spojily se starobylým cířkevním obyčejem, a tím bylo večerní přijímání řředem posvěćených Darů.

Dle sv. Basila (4. stol.) bylo zvykem, že křesťané přijímali čtyřikrát týdně (ve středu, v pátek, v sobotu a v neděli); pokud se nemohli (např. z důvodu vzdálenosti) zúčastnit liturgie a nebo se liturgie na jejich místě nemohla tak často sloužit, věřící měli doma svatě Dary, které obdrželi při nedělní liturgii, a sami z nich řřed večerí přijímali. Tak postupovali křesťané na farnostech, stejně jako mniši v pouštích. Zároveň však vidíme snahu se k přijímání řředem posvěćených Darů dle možností scházet. Křesťanstí sousedé ve světě se scházeli u jednoho z nich k přijímání, podobně se shromažďovali i mniši v kapli. Činili tak večer po večerní bohoslužbě, řřed jídlem (večere byla v době půstu jediným jídlem dne). Postupně se formuje i modlitební řád tohoto přijímání (viz, jak se modlila řřed přijímáním ct. Marie Egyptská). V době půstu, kdy se ve všední dny nekonala plná liturgie, bylo požívání řředem posvěćených Darů jedinou možností, jak zachovat pravidlo čtyř přijímání v týdně. Přijímáním se ve středu a pátek ukončoval celodenní půst.

Ke spojení těchto obou dávných a tradicí v církevním vědomí zachovaných praktik, večerní výuky a večerního přijímání předem posvěcených Darů, proběhlo zřejmě v době císaře sv. Justiniána v Konstantinopoli (531–536). Tenkrát se tato liturgie sloužila velice často (sv. patriarcha Nikifor Vyznavač ji předepisoval sloužit každou středu a pátek po celý rok, pokud nebyl svátek, kvůli němuž se rušil půst, a na svátek Povýšení svatého kříže; ve Velkém postu ji konali každý všední den; je možné, že byla dříve tato bohoslužba konána každodenně i v průběhu všech delších půstů církevního roku, avšak kvůli nárůstu počtu svátků byla v průběhu věků omezena jen na Velký půst a stala jeho charakteristickou součástí). Z původně jednoduchého a skromného provedení získala služba „předem posvěcených“ jistou velkopostně zabarvenou krásu a dokonce určitou střídmost slavnostnosti, takže se stala duchovním vrcholem všednodenních velkopostních služeb.

Liturgie předem posvěcených Darů má tedy kořeny v nejstarších křesťanských obyčejích a jejich sloučením vznikla ještě před životem sv. Řehoře Dvojeslova (tj. Dialoga; † 604), římského papeže, který byl slavným liturgistou a významně se přičinil o liturgickou obnovu v Římské církvi. Mj. popisuje obřad posvěcení kalicha vína tím, že se do něj ponoří předem posvěcený Chléb (tj. Tělo Kristovo). Podle ústní tradice se sv. Řehoř a např. Ambrož Milánský přičinili, aby se liturgie předem posvěcených Darů na Západě rozšířila; sv. Řehoř podle tohoto podání shromáždil svědectví o různých způsobech konání zmíněné bohoslužby, která se do té doby sloužila v každém kraji jinak, sjednotil její řád a vyložil ji. Sv. Řehoři tedy nepatří autorství této liturgie, ale z úcty k jeho liturgickému dílu (v jeho době byla Římská církev ještě pravoslavná) je jeho jméno někdy od 16. století spojováno s obřadem pravoslavné liturgie předem posvěcených Darů.

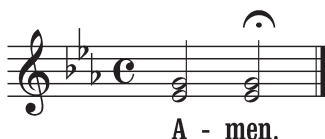
První svědectví o použití jména „liturgie předem posvěcených Darů“ máme ze začátku 7. století, kdy patriarcha Sergios Konstantinopolský v r. 615 zpíval v prvním týdnu velkopostním verš ze 140. žalmu: „Nechť vznášá se...“, přenášely se předem posvěcené svaté Dary, po ohlasu presbytera: „Podle daru Krista tvého...“ lid zpíval „Nyní mocnosti nebeské...“ (Za autora tohoto hymnu je považován právě patr. Sergios.)

Poznámka k české službě dle této knihy, k překladu a k použitým notacím je umístěna v závěru na str. 60.

Liturgie předem posvěcených Darů

Kněz: lahosloveno budiž království Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící:

Pokud se před liturgií nečetly hodinky, pak by se nyní mělo konat celé „začínání obvyklé“. V případě, že jsou hodinky přečteny, následuje nyní ihned: „Pojďte, pokloňme se Králi našemu Bohu...“

Začínání obvyklé:

Žalmista: Sláva tobě, Bože náš, sláva tobě!

Králi nebeský, Utěšiteli, Duchu pravdy, jenž jsi všude přítomen a vše naplňuješ, poklade blaha a dárce života, přijď a usídlíš se v nás a očistiž nás ode vši skvrny a spasiž, Blahý, duše naše.

Svatý Bože, svatý Silný, svatý Nesmrtelný, smiluj se nad námi. (3×)

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Přesvatá Trojice, smiluj se nad námi. Pane, očišť hříchy naše. Vládce, odpusť přestoupení naše. Svatý, navštiv a zhoj nemoci naše pro jméno své.

Hospodi, pomiluj. (3×)

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvěť se jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dejž nám dnes a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme viníkům našim a neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.

Kněz: Neboť tvé jest království i moc i sláva, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Hospodi, pomiluj. (12×)

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův.
Amen.

Žalmista: Pojdte, pokloňme se Králi našemu Bohu.

Pojdte, pokloňme se a padněme před Kristem, Králem naším Bohem.

Pojdte, pokloňme se a padněme před samým Kristem, Králem a Bohem naším.

Pojd' - te, po - kloň - me se Krá - li na - še - mu Bo - hu.

Pojd' - te, po - kloň - me se a pad - ně - me

před Kri - stem Krá - lem na - ším Bo - hem.

Pojd' - te, po - kloň - me se a pad - ně - me před sa - mým

Kri - stem, Krá - lem a Bo - hem na - ším.

Žalmista čte žalm 103. (104.)
Žalm Davidův o stvoření světa

Dobrořeč, duše má, Hospodinu. Hospodine, Bože můj, tys nadevše veliký. Oděn jsi ve slávu a velebnost. Světlem oblékáš se jako rouchem.

Nebesa rozestíráš jako kůži *stanovou*. Shromažďuješ vody u sebe ve výšinách. Oblaka používáš jako svůj vůz, na perutích větru kráčíš. Anděly své utvořil jsi jako *vanutí* vichru a služebníky tvé jako plamen ohnivý.

Založil jsi zemi na *pevných* základech jejích a nepohne se na věky věkův. Propast ji halí jako roucho; nad horami stály vody. Jak jsi jim pohrozil, rozeběhly se; rachot hromu tvého je zaplašil. Zdvihají se *vlny* jako hory a klesají jako roviny na místo, jež jsi jim určil. Meze jsi jim položil, které nepřekročí, nevrátí se, aby přikryly zemi.

Určuješ pramenům v roklích *vyvěrat*, aby mezi horami vody tekly; napájejí všelikou zvířenu polní, divocí osli z nich ukojí žízeň svou. U nich má své hnízdo ptactvo nebeské, mezi skalami šveholící.

Svlažuješ hory se své klenby, plody díla tvého nasycuje se země. Trávě dáváš růsti pro dobytek, jakož i bylinám pro potřebu lidí, abys tak vyvodil chléb ze země. Víno rozveseluje srdce člověka, takže *jeho* obličej září jako *pomazaný* olejem. Chléb pak srdce člověka posiluje.

Dosyta pítí mohou polní stromy i cedry libánské, kteréž *Bůh* sázel; tam staví si ptactvo hnízda svoje, čapí hnízdo jim vévodí.

Vysoké hory patří kozorožcům, skály pak jsou útočištěm zajícům.

Bůh učinil měsíc, by časy *odměřoval*; slunce ví, kdy dlužno mu zaplati. Přivádíš tmu, i nastává doba noční; v té se hýbají všechna zvířata lesní; lvi řvou po kořisti, žádajíce na Bohu pokrm sobě. Vzešlo slunce, a sbírají se znovu a do doupat se ukládají.

Tu pak vychází člověk k dílu svému, aby pracoval až do večera.

Jak vznešená jsou díla tvá, Hospodine! Všechno jsi moudře učinil.

Plna je země tvorstva tvého. Moře tu velké a širé; v něm nescíslný počet havěti, živočichů malých i velkých. Tam proplouvají koráby a drak, jehož jsi stvořil, abys ho ponížil.

Všechno od tebe očekává, že jim dáš pokrm v čas příhodný.

Ty dáváš jim, a oni berou; otvíráš ruku svou, a všichni jsou naplněni blahem.

Odvrátíš-li však tvář svou, děsí se; odnímáš-li jim ducha, ztrácejí se a navracejí se v hlínu svou. Pošleš ducha svého, utváření jsou opět, a *tak* obnovíš tvář země.

Sláva Hospodinova budiž na věky. Radost má ze svých skutků Hospodin. Pohlédne na zemi, a začne se třást; dotkne se hor, a kouří se z nich.

Zpívati budu Hospodinu po celý život svůj; chváliti budu Boha svého, dokud žítí budu. Kéž se mu líbí rozjímání moje, já pak radovati se budu v Hospodinu. Kéž by vymizeli hříšníci ze země, a bezbožníci – aby již nebyli!

Dobrořeč, duše má, Hospodinu! Slunce ví, kdy dlužno mu zapadati, přivádíš tmu, i nastává doba noční. Jak vznešená jsou díla tvá, Hospodine! Všechno jsi moudře učinil.

»Sláva... I nyní...«

Alleluja, alleluja, alleluja. Sláva tobě, Bože! (Třikrát)

Ektenie velká

Kněz nebo diákon: **V** pokoji k Hospodinu modleme se!

Věřící: ↓

Za pokoj shůry a spásu duší našich k Hospodinu modleme se.

Věřící: ↑

Za mír celého světa, za blaho svatých církví Božích a za sjednocení všech k Hospodinu modleme se.

Věřící: ↓ **Hospodi, pomiluj.**

Za svatý chrám tento a za vcházející v něj s vírou, zbožností a bázní Boží k Hospodinu modleme se.

Věřící: **↑ Hospodi, pomiluj.**

Za metropolitu našeho vladyku (**jméno**) [za vladyku našeho (**jméno**)], za důstojné kněžstvo, diákonstvo v Kristu, za veškeré duchovenstvo a lid k Hospodinu modleme se.

Věřící: **↓ Hospodi, pomiluj.**

Za vlast naši a její představitele k Hospodinu modleme se.

Věřící: **↑ Hospodi, pomiluj.**

Za město toto [vesnici tuto, svatý monastýr tento], za všechna města a země i za ty, kteří podle víry v nich žijí, k Hospodinu modleme se.

Věřící: **↓ Hospodi, pomiluj.**

Za příznivé počasí, za hojnost plodů zemských a za pokojné časy k Hospodinu modleme se.

Věřící: **↑ Hospodi, pomiluj.**

Za cestující po zemi, voďe i vzduchem, za nemocné, trpící, zajaté a za spásu jejich k Hospodinu modleme se.

Věřící: **↓ Hospodi, pomiluj.**

Abychom vysvobozeni byli od všelikého soužení, hněvu a nouze, k Hospodinu modleme se.

Věřící: **↑ Hospodi, pomiluj.**

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodati (milostí) svou.

Věřící: **↓ Hospodi, pomiluj.**

Nejsvětější, nejčistší, nejblahoslovenější a slavné Vládkyně naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie se všemi svatými pamětlivi jsouce, sami sebe i druh druhu a veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

Věřící:

Kněz: **N**eboť tobě náleží všeliká sláva, čest a klanění, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: **Amen.**

Žalmista čte **18. kathismu** žaltáře.

Kathisma je rozdělena na tři části čili „slávy“. Při čtení kathismy je po každé „slávě“ malá ektenie.

Žalm 119. (120.)

Píseň stupňová

K Hospodinu v soužení svém jsem volal, a On mne vyslyšel. Hospodine, vysvoboď moji duši od rtů nespravedlivých i od jazyka lstivého. Co ti přinese nebo co tě stihne za jazyk lstivý? Střely naostřené *bojovníka* silného s uhlím řeřavým. Běda mně, neboť dlouží se doba mého vyhnanství, usadil jsem se v sídlech kedařenských. Dlouho je zde duše moje cizincem; s těmi, kteří nenávidí pokoj, žil jsem v míru. Když jsem pak s nimi hovořil, oni mne bezdůvodně napadali.

Žalm 120. (121.)

Píseň stupňová

Pozdvihuji oči své k horám, odkudž přijde pomoc má. Pomoc má jest od Hospodina, který učinil nebe i zemi. Nedopustí, aby zakolísala noha tvá, *neboť* nezdřímne Ochránce tvůj. Hle, nezdřímne, aniž bude spát Ochránce Israele. Hospodin tě opatruje, Hospodin je tvá záštita po pravici tvé. Za dne tě Slunce nesežehne, ani *ti neublíží* Luna v noci. Hospodin tě střeží od všelikého zla; duši tvou střeží Hospodin. Hospodin ochrání tvé vcházení i vycházení, od nyní až na věky.

Žalm 121. (122.)*Píseň stupňová*

Veselil jsem se, když mi řekli: »Do domu Hospodinova půjdeme.« A již stojí nohy naše v síních tvých, Jerusaleme. Jerusaleme je vzdělán na podobu města, jehož domy jsou spojeny v jeden celek. Tam totiž vstupují pokolení, pokolení Hospodinova, dle zjevení Israele, chválit jméno Hospodinovo. Tam postaveny jsou stolce soudné, trůny v domě Davidově. Tedy prostě za pokoj pro Jerusaleme a za hojnost těm, kdo jej milují! Budiž pokoj v tvrzi tvé a blahobyt v palácích tvých! Kvůli bratrům svým a bližním svým přátelům ti budu pokoj. Pro dům Hospodina Boha našeho usilovat budu o dobro pro tebe.

Žalm 122. (123.)*Píseň stupňová*

K tobě pozdvihuji oči své, jenž na nebesích přebýváš. Hle, jako oči sluhů *upřeny jsou* na ruce pánů svých, jako oči služebnice na ruce paní své, tak zraky naše k Hospodinu, Bohu našemu, dokud se neslituje nad námi. Smiluj se nad námi, Pane, smiluj se nad námi, neboť přesytení jsme potupou. Zcela je již naplněna duše naše posměchem blahobytných a pohrdáním pyšných.

Žalm 123. (124.)

Kdyby Hospodin s námi nebyl — nechť nyní dí Israel — vždyť kdyby Hospodin s námi nebyl, když lid povstal proti nám, zaživa by nás tehdy zhltili; když vzplál hněv jejich na nás, tehdy by nás voda zatopila. Leč prošla proudem *vody* duše naše. Duše naše přešla přes valící se vody nespoutané. Blahoslaven Hospodin, který nás nevydal za kořist zubům jejich! Duše naše vyvázla — jako ptáče z osidla lovce; síť se protrhla a my jsme vysvobozeni! Pomoc naše je ve jménu Hospodinově, který učinil nebe i zemi.

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Alleluja, alleluja, alleluja, sláva tobě, Bože! (Třikrát)

1. malá ektenie

Kněz nebo diákon: **O**pět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: ↓ **Hospodi, pomiluj.**

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodati svou.

Věřící: ↑ **Hospodi, pomiluj.**

Nejsvětější, nejčistší, nejblahoslovenější a slavné Vládkyně naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie se všemi svatými pamětlivi jsouce, sami sebe i druh druhá i veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

Věřící: **Tobě, Hospodine.**

Kněz: **N**eboť tvá jest vláda a království i moc a sláva, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: **Amen.**

Žalmista pokračuje ve čtení 18. kathismy. Nyní čte druhou „slávu“.

Žalm 124. (125.)

Píseň stupňová

Kdož doufají v Hospodina, jsou jako hora Sion; nepohne se na věky, kdo žije v Jerusalemě. Hory jsou kolem něj, Hospodin je okolo lidu svého, od nyní až na věky. Neboť neponechá Hospodin žezlo hříšníků nad údělem spravedlivých, aby snad nevztáhli spravedliví k nepravostem rukou svých. Dobře čiň, Hospodine, lidem dobrým a těm, kteří jsou srdce upřímného. Avšak ty, kteří se odklonili k chytráctví potrestá Hospodin s těmi, kteří páší nepravosti; pokoj Israeli!

Žalm 125. (126.)

Píseň stupňová

Když Hospodin navrátil zajatce sionské, jak jsme se radovali! Tehdy naplnila se veselím ústa naše a jazyk náš jásal; tehdy se říkalo mezi národy: »Veliké věci s nimi učinil Hospodin!« Veliké věci s námi učinil Hospodin, *proto* jsme se radovali. Navrať, Hospodine, naše zajaté, *přiveď je* jako dešťový příval *hnaný* jižním větrem. Ti, kdo sejí se slzami, s veselím budou žnouti. Chodí, jdouce s pláčem, rozsévajíce semena svá; *potom* však vrátivše se, přijdou radostně sbírat snopy své.

Žalm 126. (127.)*Píseň stupňová (Šalomounova)*

Nestaví-li dům Hospodin, marně se namáhají stavitelé; nechrání-li město Hospodin, marně bdí stráž. Nadarmo vstáváte časně z rána; vstanete po *nočním* vysedávání a jíte chléb trápení, zatímco svým milovaným dopřává *Bůh* spánku. Hle, dědictvím Hospodinovým jsou synové, odměnou *Jeho* je plod lůna. Čím jsou střely v ruce silného *bojovníka*, tím jsou synové vyhnanců. Blažený ten, jenž skrze ně splnil přání své; nebude zahanben, když se přit budou v bráně s nepřáteli svými.

Žalm 127. (128.)*Píseň stupňová*

Blahoslaven každý, kdo se bojí Hospodina a chodí po cestách Jeho. Z práce rukou svých živiti se budeš, blahoslaven budeš a dobře se ti povede. Manželka tvá *bude* jako réva plodná *pnoucí se* po stěnách domu tvého; synové tví jako výhonky olivové okolo stolu tvého. Hle, takové požehnání bude mítí muž bojící se Hospodina! Požehná ti Hospodin se Sionu a budeš vidět blaha Jerusalema po všechny dny života svého. Spatříš syny synů svých. Pokoj Israeli!

Žalm 128. (129.)

Často mne napadali od mladosti mé, ať teď řekne Israel; mnohokrát na mne dotírali již od mladosti mé, avšak nepřemohli mne. Po hřbetě mi „tančili“ hříšníci, rozmnožující nepravosti své. Hospodin je spravedlivý — stal šije hříšníků. Ať se zastydí a zpět vrátí všichni, kdo nenávidí Sion! Nechť jsou jako tráva na zdech, která usychá dříve, než bývá vytržena. Ten, kdo ji trhá, ruce si nenaplní, ani náruč svou, kdo sbírá snopy. A neřekne jim kolemjdoucí: »Požehnání Hospodinovo na vás! Žehnáme vám ve jménu Páně!«

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Alleluja, alleluja, alleluja, sláva tobě, Bože! (Třikrát)

2. malá ektenie

Kněz nebo diákon: **O**pět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: ↓ **Hospodi, pomiluj.**

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodati svou.

Věřící: ↑ **Hospodi, pomiluj.**

Nejsvětější, nejčistší, nejblahoslovenější a slavné Vládkyně naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie se všemi svatými pamětlivi jsouce, sami sebe i druh druhů a veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

Věřící: **Tobě, Hospodine.**

Kněz: **N**eboť blahý a lidumilný Bůh jsi ty a tobě chválu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: **Amen.**

Třetí sláva 18. kathismy začíná žalmem 129. (130.)

Píseň stupňová

Z hlubin volám k tobě, Hospodine, Hospodine, vyslyš volání mé. Kéž bude tvé ucho naslouchat hlasu modlitby mé. Budeš-li nepravosti míti na zřeteli, Hospodine, Hospodine, kdož ob stojí? U tebe však je očistění. Pro Jméno tvé, Hospodine, čekal jsem na tebe, očekává duše má tvé slovo; doufá duše má v Hospodina. Od stráže jitřní až do noci, od stráže jitřní nechť doufá Israel v Hospodina. Neboť u Hospodina je milost a hojná je u Něho spása; On vysvobodí Israele ze všech jeho nepravostí.

Žalm 130. (131.)

Píseň stupňová

Hospodine, nepovyšuje se srdce mé, aniž mám povýšený pohled; neženu se za věcmi velikými, ani za divy převyšujícími moje postavení. I když jsem nesmýšlel pokorně, přece jsem povznesl duši svou k tobě – jako kojence do náruče matky jeho; vlídně přijmi duši mou. Ať doufá Israel v Hospodina, od nyní až na věky!

Žalm 131. (132.)

Píseň stupňová

Rozpomeň se, Hospodine, na Davida a veškerou jeho mírnost; neboť

přísahal Hospodinu, slib učinil Bohu Jákobovu. Nevstoupím do příbytku domu svého, neulehnu na své lože; nedopřeji spánku očím svým ani zdřímnutí svým víčkům ani spočinutí spánkům svým, dokud ne-naleznu místo Hospodinu, příbytek Bohu Jákobovu. Hle, slyšeli jsme, že je v Efratě, našli jsme jej v kraji doubrav. Vstupme do příbytků jeho, pokloňme se místu, kde stály nohy jeho. Povstaň, Hospodine, *přijď* na místo spočinutí svého, ty i archa svatyně tvé. Kněží tvoji obléknou se ve spravedlnost a svatí tvoji se budou radovat. Pro Davida, služebníka svého, neodvracej *se od* tváře pomazaného svého. Přísahal Hospodin Davidu v pravdě své a nevezme ji zpět: »Toho, kdo vzejde z beder tvých, dosadím na tvůj trůn. Dodrží-li synové tvoji smlouvu mou a tato zjevení má, jimž je budu učit, budou na věky i synové jejich sedět na trůnu tvém. Neboť vyvolil si Hospodin Sion, vybral si jej za sídlo své. Zde je místo odpočinutí mého na věky věkův, zde přebývati budu, neboť tady se mi zalíbilo. Pokrm jeho rozmnožím a požehnám, jeho chudé nasytím chleby. Jeho kněze obléknu do spásy a svatí jeho jásati budou s radostí. Zde dám vypučet rohu Davidovu; připravil jsem svíci pomazanému svému. Nepřátele jeho obléknu v hanbu, leč na něm rozkvete svatost má.«

Žalm 132. (133.)

Píseň stupňová

Hle, jaké dobro a jaká útěcha tam, kde bratří žijí svorně! Jako myro na hlavě, kanoucí až na bradu, bradu Áronovu, stékající až na lem jeho roucha. Jako rosa hermónská, jež se snáší na hory sionské. Neboť tam odevzdal Hospodin požehnání a život na věky.

Žalm 133. (134.)

Píseň stupňů

Nuž dobrořečte nyní Hospodinu všichni služebníci Hospodinovi, stojící v chrámu Páně, v nádvořích domu Boha našeho. Za noci vztahujte ruce své ke svatyni a dobrořečte Hospodinu. Se Sionu ti požehná Hospodin, který učinil nebe i zemi.

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Alleluja, alleluja, alleluja, sláva tobě, Bože! (Třikrát)

3. malá ektenie

Kněz nebo diákon: **O**pět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: **↓ Hospodi, pomiluj.**

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodátí svou.

Věřící: **↑ Hospodi, pomiluj.**

Nejsvětější, nejčistší, nejblahoslovenější a slavné Vládce naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie se všemi svatými pamětlivi jsouce, sami sebe i druh druhů i veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

Věřící: **Tobě, Hospodine.**

Kněz: **N**eboť tys Bůh náš, Bůh milosti a spásy, a tobě chválu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: **Amen.**

Věřící zpívají (úryvek ze žalmu 140. / 141.):
„Hospodine, k tobě volám...”

Hospodine, k tobě volám, vyslyš mne; vyslyš mne, Hospodine. Hospodine, k tobě volám, vyslyš mne; pozoruj hlas modlitby mé. Když vzývám tebe, vyslyš mne, Hospodine. Vznášej se moje modlitba jako kadidlo před tebou. Pozdvížení rukou mých, žertva večerní; vyslyš mne, Hospodine.

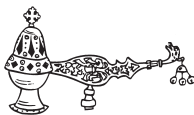
Ho - spo - di - ne, k to - bě vo - lám, vy - slyš mne;

vy - slyš mne, Ho - spo - di - ne.

Ho - spo - di - ne, k to - bě vo - lám, vy - slyš mne,

po - zo - ruj___ hlas mo-dlit - - - - - by___ mé;

když___ vzý - vám___ te - - be.

Vy-slyš___ mne, Ho - spo - di - ne.

Vzná - šej se mo - je___ mo-dlit - ba

ja - ko ka - di - lo před te - bou___

po - zdvi - že - ní___ ru - kou___ mých

žer - tva___ ve - čer - - ní.

Vy-slyš___ mne, Ho - spo - di - ne.

Na »Hospodine, k tobě volám« — stichiry na 10

Stichiry dne z triodu, mučedničny z oktoichu (zde na str. 53). Pak další stichiry svatému dne z mineje (není-li minea, pak místo minejních stichir je možné zpívat kající stichiry; viz pozn. o české službě na str. 60).

Mezi stichirami jsou příslušné „stíšky“:

na 10:

Vyveď ze žaláře duši mou, abych oslavoval jméno tvé.

Čekají spravedliví, že mne odměníš.

na 8:

Z hlubin volám k tobě, Hospodine, Hospodine, vyslyš volání mé.

Kéž bude tvé ucho naslouchat hlasu prosby mé.

na 6:

Budeš-li nepravosti mítí na zřeteli, Hospodine, Hospodine, kdož ob stojí? U tebe však je očištění.

Pro jméno tvé, Hospodine, čekal jsem na tebe, očekává duše má tvé slovo; doufá duše má v Hospodina.

na 4:

Od stráže jitřní až do noci, od stráže jitřní nechť doufá Israel v Hospodina.

Neboť u Hospodina je milost a hojné je u Něho vysvobození; On vysvobodí Israele ze všech jeho nepravostí.

Chvalte Hospodina všichni národové, vychvalujte Ho všichni lidé!

Neboť upevnila se jeho milost nad námi a pravda Hospodinova zůstává na věky.

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu.

Následuje „stichira na Sláva“ pro svátek toho dne z mineje (případně z triodu), **pokud je tam uvedena**; pokud uvedena není, tak po »Sláva...« hned »I nyní...« a poté bohorodičen; viz níže.

I nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Otevírá se královská brána. Přisluhující se připraví se svíci na malý vchod. Při malém vchodu se neklečí.

Zpívá se pomalu bohorodičen – podle typiku (z triodu nebo z mineje; v pátek většinou první bohorodičen – tj. dogmatik – končícího hlasu z oktoichu).

Vchod s kadidlem. (Když se však čte při službě liturgie předem posvěcených Darů z evangelia, koná se vchod s Evangeliářem.)

Z evangelia se při této liturgii (před vroucí ekteníí) čte v těchto případech: na svátek nalezení uctívané hlavy sv. Jana Křtitele (církevního kalendáře 24. února / 8. března dle starého kalendáře) nebo čtyřiceti mučedníků (církevního kalendáře 9. března / 22. března dle starého kalendáře), na chrámový svátek a v prvních třech dnech velkého týdne.

Kněz: Velemoudrost! Povznesme se!

Světlo tiché.

Svět - - lo ti - ché sva - té slá - vy

ne - smr - tel - né - ho Ot - ce ne - be - ské - ho,

Sva - té - ho, Bla - že - né - ho, Je - ží - ši Kri - ste.

Při - šed - še k zá - pa - du slun - ce

a spa - tři - vše zá - ři ve - čer - ní, o - pě - vá - me Ot - ce,

Sy - na i Sva - té - ho Du - cha, Bo - ha,

Sy - nu Bo - - ží, jenž dá - váš ži - vot,

ho - den jsi po vše - chny ča - sy

hla - sy cti - ho - dný - mi být o - pě - vo - ván;

pro - čež svět te - be ve - le - bí.

Vynášení svíce a požehnávaní věřících světlem, při němž kněz praví: „Světlo Kristovo osvěcuje všechny,“ pochází z hluboké dávnosti a souvisí s vyučováním katechumenů. Tato poučení, která mj. spočívala v usilovném čtení ze Starého zákona v době Velkého půstu, trvala do setmění a byla doprovázena obřadem zažehnání svícnu. Svícen slavnostně přinášený do modlitebního shromáždění připomínal věřícím, že je mezi nimi přítomen Kristus, který sám sebe nazval „Světlem světa“. Žehnání svíci uprostřed starozákonního čtení poukazuje na to, že se starozákonní prorocství naplnila právě v Pánu Ježíši Kristu. Celý Starý zákon totiž vede ke Kristu. S tím souvisí zpěv „světelného žalmu“ (140.). Sv. Jan Zlatouústý praví, že tento žalm je spasitelným lékem a prostředkem k očistění od všeho, čím jsme se poskvrnili v průběhu dne.

1. prokimen

Kněz: Pozor mějme! Pokoj všem.
Velemoudrost!

Žalmista čte a zpívá prokimen dne z triodu.

1. paremije

Kněz: Velemoudrost!

Žalmista: Čtení z knihy Stvoření.

Kněz: Pozor mějme.

Žalmista čte 1. paremiji (z knihy Genesis).
Při čtení paremijí se sedí.

2. prokimen

Kněz: Pozor mějme!

Žalmista čte a zpívá druhý prokimen dne z triodu.

Poté kněz bere oběma rukama kadidelnici a svícen a říká směrem na východ:
„Velemoudrost! Povznesme se!“ A pak se otáčí k západu, žehnaje se slovy:
„Světlo Kristovo osvěcuje všechny!“ (Věřící se hluboce klanějí.)

2. paremije

Žalmista: Čtení z knihy Přísloví.

Kněz: Pozor mějme!

Žalmista čte 2. paremiji (z knihy Přísloví).
Při čtení paremijí věřící sedí.
Pak se čtou paremije svátku nebo svatému,
je-li zítra polyjelej či bdění.

Poté dočtení paremijí kněz: Pokoj tobě. Velemoudrost!

Pak žalmista zpívá: **Vznášej se moje modlitba před tebou...** (Prokládáno příslušnými verši.) Na tuto modlitbu všichni poklekají (střídají-li se ve zpěvu levý a pravý chór (kliros), pak ten chór, který zrovna zpívá, spolu s lidem v té polovině chrámu stojí, kdežto druhý chór, který zrovna mlčí, a lid v jeho polovině chrámu klečí; na verše zpívané žalmistou mezi zpěvy chóru všichni vstávají, a pak zpívá zase druhý chór, kdežto první chór a jeho polovina chrámu poklekne). (Kde nejsou dva chóry, klečí všichni.)

Vznášej se moje modlitba jako kadidlo před tebou. Pozdvižení rukou mých, žertva večerní.

Věřící zpívají: „Vznášej se...“ (Nechť vznáší se...)

Nechť vzná - - - - - ší se mod - lit - ba

mo - je, ja - ko ka - did - - - - - lo

před te - bou, _____ po - zdvi - že - ní

ru - kou_ mo - - jich, žer - - - tva ve - - - čer - ní.

V příloze je tento zpěv uveden s notací dle Gorazdova sborníku (viz str. 50)

Hospodine, k tobě volám, vyslyš mne; pozoruj hlas modlitby mé. Když zývám tebe, vyslyš mne, Hospodine.

Věřící zpívají: Vznášej se moje modlitba jako kadidlo před tebou. Pozdvížení rukou mých, žertva večerní.

Postav, Hospodine, stráž k ústům mým, dveře rtů mých ohlídej.

Věřící zpívají: Vznášej se moje modlitba jako kadidlo před tebou. Pozdvížení rukou mých, žertva večerní.

Dej, ať srdce moje se nekloní k řečem lstivým kvůli vymýšlení vytáček z hříchů.

Věřící zpívají: Vznášej se moje modlitba jako kadidlo před tebou. Pozdvížení rukou mých, žertva večerní.

Kněz první polovinu: Vznášej se moje modlitba jako kadidlo před tebou.

Věřící dokončují zpěvem: Pozdvížení rukou mých, žertva večerní.

P Nakonec **tři velké poklony** (s modlitbou sv. Efréma Syrského):
 Pane a Vládce života mého, chraň mne od ducha lenosti, sklíčenosti, panovačnosti a prázdnomluvnosti. †

Ducha pak čistoty, pokory, trpělivosti a lásky uděl mi, služebníku svému. †

Ó Pane a Králi, dejž, abych viděl providění svá a neodsuzoval bratra svého, neboť tys blahosloven na věky věkův. Amen. †

Tímto končí večerní bohoslužba a začíná řád samotné liturgie předem posvěcených Darů.

Pokud je svátek nalezení uctívané hlavy sv. Jana Křtitele nebo čtyřiceti mučedníků či chrámový svátek, pak se po ukončení zpěvu „Vznášej se moje modlitba“ otevírají královská vrátka. Nato se pje prokimen, čte se apoštol, alleluja a evangelium, a dále, jak je obvyklé. Není-li svátek, tak po „Vznášej se moje modlitba“ a po třech poklonech už následuje vroucí ektenie.

Jsou-li první tři dny strastného týdne, pak se čte jen evangelium (bez prokimení a apoštola). Není-li strastný týden, následuje hned po třech poklonách vroucí ektenie a dále dle řádu této liturgie. Evangelium se čte, jak je uvedeno níže.

Čtení z evangelia

Kněz (diákon) zvolá:

Velemoudrost! Povznesme se a poslyšme svaté evangelium!

Kněz žehná lid: **P**okoj všem.

Věřící:

Kněz či diákon: **O**d ... svaté evangelní čtení.

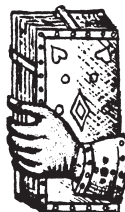
Věřící:

Kněz (diákon): **P**ozor mějme! (*A předčítá se z evangelia.*)

Věřící po ukončení čtení znovu zpívají: **Sláva tobě, Pane, sláva tobě!**

Nyní se pokračuje dle řádu služby „předem posvěcených“.

Ektenie vroucí

Kněz (diákon): **R**ceme všichni z celé duše a z celé mysli své rceme!

Věřící: ↓

Kněz (diákon): Hospodine, Všemládce, Bože otců našich, prosíme tebe, vyslyš nás a smiluj se!

Věřící: ↑

Kněz (diákon): Smiluj se nad námi, Bože, podle velikého milosrdenství svého, prosíme tebe, vyslyš nás a smiluj se!

Věřící:

Kněz (diákon): Ještě modlíme se za metropolitu našeho vladyku (**jméno**) [i za vladyku našeho (**jméno**)] a všechny naše bratry v Kristu.

Věřící: **Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.**

Kněz (diákon): Ještě modlíme se za bratry naše, kněžstvo, mnišské duchovenstvo a všechno bratrstvo naše v Kristu.

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Ještě modlíme se za vlast naši a její představitele ve správě státní i ve vojsku, abychom životy své tiše a pokojně strávili ve všeliké zbožnosti a čistotě.

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Ještě modlíme se za blažené a věčné paměti hodné jejich svatosti pravoslavné patriarchy, za zakladatele svatého chrámu tohoto [svatého monastýru tohoto] i za všechny pravoslavné dříve zesnulé otce i bratry, zde a všude jinde odpočívající.

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Ještě modlíme se za ty, kteří přinášejí dary a kteří dobrodiní činí ve svatém a veledůstojném chrámě tomto, za přísluhující, zpívající a přítomný lid, očekávající od tebe velikých a hojných milostí.

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Kněz: **N**eboť milostivý a lidumilný Bůh jsi ty, a tobě chválu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící:

Ektenie za katechumeny

Kněz (diákon): **K**atechumeni, modlete se k Hospodinu!

Věřící: ↓

Malé ektenie s modlitbami (a ektenie za osvěcované)

Kněz (diákon): **K**atechumeni, odejděte! Kdož jste katechumeny, vyjděte ven! Katechumeni, odejděte! Nikdo z katechumenů, nezůstávej zde! Věrní, opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: **↓ Hospodi, pomiluj.**

Od středy čtvrtého týdne velkopostního se po ohlasu kněze: „Aby i oni s námi velebili...“ říkají prosby následující ektenie (a to na všech liturgiích předem posvěcených Darů i v případech, že je svátek, avšak kromě sobot a nedělí).

Kněz (diákon): **K**atechumeni, odejděte! Kdož jste katechumeny, vyjděte ven! Katechumeni, odejděte! Všichni, kteří se hotovíte ke svatému osvětlení, přistupte! Pomodlete se, vy, kteří se připravujete ke svatému osvětlení!

Věřící: **↓ Hospodi, pomiluj.**

Ektenie za osvěcované

Kněz (diákon): Věrní, za bratry připravující se ke svatému osvětlení a za spásu jejich k Hospodinu modleme se.

Věřící: **↑ Hospodi, pomiluj.**

Kněz (diákon): Aby je Hospodin upevnil a posílil.

Věřící: **↓ Hospodi, pomiluj.**

Kněz (diákon): Osvítil je světlem poznání a zbožnosti.

Věřící: **↑ Hospodi, pomiluj.**

Kněz (diákon): Učinil je hodnými v čase příhodném koupele znovuzrození, odpuštění hříchů a roucha neporušitelnosti.

Věřící: **↓ Hospodi, pomiluj.**

Kněz (diákon): Zrodil je skrze vodu a Ducha.

Věřící: **↑ Hospodi, pomiluj.**

Kněz (diákon): Daroval jim víru dokonalou.

Věřící: **↑ Hospodi, pomiluj.**

Kněz (diákon): Připočetl je k vyvolenému stádcí svatému.

Věřící: **↓ Hospodi, pomiluj.**

Kněz (diákon): Spasiž je, smiluj se nad nimi, zastaň se jich a zachovej je, Bože, blahodati svou.

Věřící: ↑ **Hospodi, pomiluj.**

Kněz (diákon): Kteří se připravujete ke svatému osvěcení, skloňte hlavy své před Hospodinem.

Věřící (pomalu):

Kněz: Neboť tys osvěcení naše a tobě slávu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící (pomalu): **Amen.**

Kněz (diákon): Všichni, kdož se připravují ke svatému osvěcení, odejděte! Připravující se ke svatému osvěcení, vyjděte ven! Katechumeni, odejděte! Nikdo z katechumenů, nezůstávej zde! Věrní, opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: ↓ **Hospodi, pomiluj.**

Tady končí prosby pronášené až od středy čtvrtého týdne velkopostního.
Dále se pokračuje:

Kněz (diákon): Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodati svou.

Věřící (pomalu): ↑

Kněz (diákon): Velemoudrost!

Kněz: **N**eboť tobě náleží všeliká sláva, čest a klanění, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící (pomalu): **Amen.**

Kněz (diákon): Opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící (pomalu): ↓

Kněz (diákon): Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodátí svou.

Věřící (pomalu): ↑

Kněz (diákon): Velemoudrost!

Kněz: **P**odle daru Krista tvého, s nímž blahosloven jsi s přesvatým a blahým a oživujícím Duchem tvým, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: **Amen.**

Věřící klečící zpívají první část hymnu: „**Nyní mocnosti nebeské...**“
(Zde na starobylý nápěv, v příloze na nápěv dle GS; viz str. 50)

s ná - - - - mi ne - vi - di - - tel - ně slou - ží,

moc - no - sti - - - - ne - be - ské s ná - - - - mi

ne - vi - di - - tel - ně slou - ží. Ne - boť, - - - - hle,

při - chá - zí Král Slá - - - - vy, při - chá - zí - - - -

Král Slá - vy. Hle, - - - - Žer - tva ta - je - mná,

vy - ko - na - - - - ná, ne - se - na jest - - - -

ve slá - - - vě.

Poté se koná **velký vchod** (nesou se drahocenné Tělo a Krev Kristovy, jež byly posvěceny na liturgii o předcházející neděli). **Při vchodu je naprosté ticho.**

Když se přenášejí svaté Dary, **všichni lidé jsou hluboce skloněni** (duchovní a mniši s nepokrytými hlavami), jak se náleží pro vzdání úcty k Božským Tajinám, jež jsou přinášeny na svatý prestol. Lidé i pěvci klečí a klanějí se (buď s tváří u země nebo alespoň skloněním hlavy) před Kristem Bohem přítomným skrze jeho předem posvěcené drahocenné Tělo a Krev. Přinášení svatých Darů se děje v mlčení; nikdo nic neříká ani se nic nezpívá.

Po vchodu do oltáře věřící vstanou a pějí 2. část hymnu: „**S vírou a láskou...**“

S ví - - - rou a ____ lás - kou, a lás -

kou při - stup - me. ____ A - by - chom se sta - li

ú - - část - ní - ky ži - vo - ta věč - né - ho.

Po velkém vchodu všichni stojí a konáme s nepokrytou hlavou **tři poklony**.

Píše-li se zde (a kdekoli jinde v triodu postním) o „třech poklonách“, jsou tím myšleny velké (tzv. zemní) poklony, většinou doprovázené modlitbou sv. Efréma Syrského (Pane a Vládce života mého...), není-li na tom místě uvedeno jinak.

Pásledují tři velké poklony (s modlitbou sv. Efréma Syrského):
 Pane a Vládce života mého, chraň mne od ducha lenosti, sklíčenosti, panovačnosti a prázdnomluvnosti. †

Ducha pak čistoty, pokory, trpělivosti a lásky uděl mi, služebníku svému. †

Ó Pane a Králi, dejž, abych viděl providění svá a neodsuzoval bratra svého, neboť tys blahosloven na věky věkův. Amen. †

Prosebná ektenie

Kněz či dikákon: **V**ykonejme večerní modlitbu naši k Hospodinu.

Věřící: ↓

Za předložené a předem posvěcené drahocenné Dary k Hospodinu modleme se.

Věřící: ↑

Ho - spo - di, po - mi - - luj.

Aby lidumilný Bůh náš, přijav je na svatý nadnebeský a duchovní oltář svůj jako příjemnou vůni duchovní, seslal nám Božskou blahodat a dar Svatého Ducha, modleme se.

Věřící: ↓ **Hospodi, pomiluj.**

Abychom vysvobození byli od všelikého soužení, hněvu a nouze, k Hospodinu modleme se.

Věřící: ↑ **Hospodi, pomiluj.**

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodatí (milostí) svou.

Věřící: ↓ **Hospodi, pomiluj.**

Abychom celý večer dokonale, svatě, pokojně a bez hříchů strávili, Hospodina prosme.

Věřící: ↓

Dejž, ó Pa - ne.

Za anděla pokoje, věrného vůdce, ochránce duší a těl našich, Hospodina prosme.

Věřící: ↑ **Dejž, ó Pane!** (Dejž, Hospodine.)

Za odpuštění a prominutí hříchův a poklesků našich Hospodina prosme.

Věřící: ↓ **Dejž, ó Pane!** (Dejž, Hospodine.)

Za to, co je dobré a užitečné duším našim, a za mír světa Hospodina prosme.

Věřící: ↑ **Dejž, ó Pane!** (Dejž, Hospodine.)

Abychom ostatní čas života svého v pokoji a pokání skončili, Hospodina prosme.

Věřící: ↓ **Dejž, ó Pane!** (Dejž, Hospodine.)

Za křesťanské skonání života našeho, bez bolesti, bez zahanbení, v pokoji a za dobré zodpovídání se na hrozném soudu Kristově prosme.

Věřící: ↑ **Dejž, ó Pane!** (Dejž, Hospodine.)

Sjednocenost ve víře a účastenství Ducha Svatého vyprosivše, sami sebe i druh druhá i veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

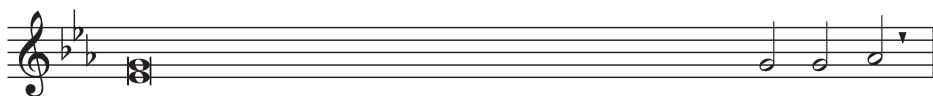
Věřící:

Kněz: učin nás hodny, Vládce, abychom s důvěrou a neodsouzeně smě-
li vzývati tebe, nebeského Boha Otce a říkati:

Všechn přítomný lid zpívá (stoje na kolenou):

a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme vinní- kům na - šim,

a neuvoď nás v po - ku - še - ní, ale zbav nás od zlé - ho.

Kněz: **N**eboť tvé jest království, moc i sláva, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící (vstanou):

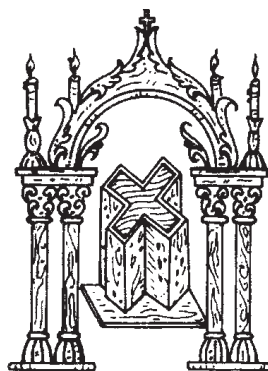
A - men.

Kněz žehnaje lid: **P**okoj všem!

Věřící:

I du - chu tvé - mu.

Diákon: **S**kloňte hlavy své před Hospodinem.

Věřící (se klaní a pomalu zpívají):

Před te - bou, Ho - spo - di - ne, před te - bou, Ho - spo - di - ne.

Kněz: **B**lahodatí a slitovností i lidumilností jednorozeného Syna svého, s nímž blahosloven jsi, spolu s přesvatým, blahým a oživujícím Duchem svým, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící (co nejpomaleji):

Kněz se dotýká Těla Kristova, volaje: **P**ozor mějme! Předem posvěcené
svaté svatým!

Věřící:

Věřící poté zpívají **zpěv ke svatému přijímání:**

„Okuste a vizte, jak dobrý jest Hospodin! Alleluja...“

(A dále, jak se to náleží dle památky světce dne či chrámu, pokud se mu četlo evangelium).

Tyto hymny je možno zpívat podle gorazdovské praxe:

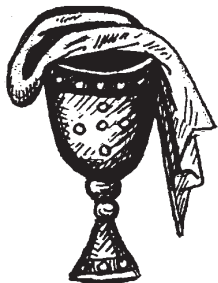
1. Okuste a vizte, jak jest dob - rý Ho - spo - din! »»»»
2. Beránku Boží, jenž sní - máš hří - chy všech,
3. a jako mi - lo - srd - ný
4. Ušetř, Pane, ušetř tvo - ra své - ho,
5. Jako lotr vo - lám k to - bě:

6. jako Petr plá - či hoř - ce; »»»»
7. slzy prolévám ja - ko hříš - ni - ce;
8. Doba života mé- ho jest krát - ká
9. pročez přijmi mne v po - ká - ní
10. abych nestal se
kořistí a pokrmem ne - pří - te - le;

A dále kající tropary (viz např. GS 494/402)

Pak se mohou číst např. modlitby před svatým přijímáním či kající modlitby.

Při těchto modlitbách mohou věřící klečet.

Kněz mezitím rozlamuje předem posvěceného Beránka, čili drahocenné Tělo napojené svatou Kristovou Krví, a přijímá.

Před svatým přijímáním věřících se otvírají svaté dveře, kněz (nebo diákon) stane s kalichem ve svatých dveřích, pozdvihuje kalich se svatými Tajinami před lidem a zvolá:

1. Alleluja, allelu- ja, al - le - lu - ja!
2. sejmi se mne těž- ké bří - mě hří - chů
3. uděl mi odpuštění mých pro - vi - ně - ní.
4. zhřešil jsem to - bě, od - pust' mi.
5. roz- po - meň se na — mne;

6. odpust' mi, Pane, vzývám tě ja - ko o - nen cel - ník;
7. přijmi úpění mé jako od že- ny ka - na - nej - ské.
8. a plna zla i u - tr - pe - ní,
9. a povolej mne ku po - zná - ní;
10. sám, Spasiteli, na- de mnou se smi - luj!

bázní Boží a u víře přistupte!

Věřící zpívají první polovinu hymnu:

1. Blahoslavit bu- du Ho - spo - di - na kaž - dé - ho ča - su;
2. vždycky bu- diž chvá - la je - ho v ús - tech mo - jich!

Všichni věřící učiní hlubokou (zemní) poklonu před kalichem se svatými Tajinami a zůstanou klečet. Ti, kteří jsou připraveni ke svatému přijímání, klečí pod solejí před knězem připraveným podávat svaté Tajiny všem řádně (pokáním, půstem, modlitbou a dobrými skutky) připraveným pravoslavným křesťanům. Přijímající musí být v kanonické jednotě s naší pravoslavnou církví a mít od svého zpovědníka požehnání přijímat drahocenné Tělo a Krev Kristovy.

Poté se pod kalichem společně jedním hlasem modlí poslední a hlavní modlitbu před svatým přijímáním (žalmista ji pomalu a výrazně předříkává):

Věřím, Pane, a vyznávám, že jsi ty vpravdě Kristus, Syn Boha živého, jenž jsi přišel na svět spasit hříšníky, z nichž první jsem já. Věřím také, že toto jest samo přecisté Tělo tvé a toto jest sama drahocenná Krev tvá; i modlím se proto k tobě: Smiluj se nade mnou a odpusť mně hříchy mé úmyslné i neúmyslné, jichž slovem či skutkem, vědomě i nevědomě jsem se dopustil, a učin mne hodným neodsouzeně přijmouti přecisté tvé Tajiny na odpuštění hříchů a k životu věčnému.

A dále: Za účastníka večere své tajemné, Synu Boží, přijmiž mne dnes; neboť nezjevím tajemství nepřátelům tvým, aniž políbění tobě dám jako Jidáš, ale jako onen lotr vyznávám tebe: Rozpomeň se na mne, Pane, v království svém. Aby nebylo mně v soud nebo zatracení přijímání svatých tvých Tajin, ó Pane, ale k uzdravení duše i těla.

Po modlitbě kněz podává věřícím, kteří pro svaté přijímání vstanou (ostatní věřící, kteří nehodlají přijímat, zůstávají klečet) a jednotlivě přistupují s rukama zkrýženými na prsou, svaté Tajiny a každému hlásá: „Přijímá služebník Boží (jméno) drahocenné a svaté Tělo a Krev Pána a Boha i Spasitele našeho Ježíše Krista na odpuštění hříchů a k životu věčnému.“

Věřící přistupují jeden po druhém, pohybují se pomalu a klidně, u kalicha se už neklaní ani nekřížují, ale drží ruce na prsou. Při přijímání dostatečně otevrou ústa a mírně zakloní hlavu, aby jim kněz mohl podat na posvátné

lžičce drahocenné Tělo a Krev Páně. Přijímání se musí dít v klidu, s hlubokou úctou k Pánu Ježíši přítomnému ve svatém přijímání a ve veliké opatrnosti. Pokud kněz nemá pomocníka, který při přijímání drží pod lžičkou liturgický ubrousek (iliton) a každému jím pak zlehka osuší ústa, pak si sám věřící těsně před přijímáním opatrně vezme volný konec ilitonu, který kněz drží spolu s kalichem, a přidržuje si jej pod ústy; nakonec si jím zlehka osuší rty. Po osušení úst věřící políbí podstavec kalicha a ihned poodstoupí od kalicha, pak se teprve pokřížuje a odchází, aby po přijímání snědl kousek prosfory a případně vypil doušek vína.

Po účasti na svatém přijímání si věřící už nekleká a nekoná hluboké zemní poklony (jen malé, tzv. „pásové“ poklony) a nelíbá svaté ikony. Ti, kteří nepřijímali, zůstávají klečet, dokud kněz nepožehná se slovy: „Spasíš, Bože, lid svůj a požehnej dědictví svému.“

Až poslední věřící přijme svaté Tělo a drahocennou Krev našeho Spasitele Ježíše Krista, může žalmista hned přečíst 1. modlitbu po svatém přijímání.

Při přijímání věřících je buď ticho nebo se (opakovaně) pomalu zpívá celý hymnus:

1. Blahosloviti bu- du Ho- spo- di- na kaž- dé- ho ča- su;
2. vždycky bu- diž chvá- la je- ho v ús- tech mo- jich!

3. Chléb nebeský a ka- lich ži- vo- ta o- kus- te;
4. a vizte, jak do- brý jest Ho- spo- din!
5. Allelu- ja, al- le- lu- ja, al- le- lu- ja.

Kněz, postaviv se do svatých dveří a žehnaje lid, praví:
a požehnej dědictví svému.

pasiž, Bože, lid svůj

Věřící zpívají druhou polovinu hymnu:

3. Chléb nebeský a ka - lich ži - vo - ta o - kus - te;
4. a vizte, jak do - brý___ jest Ho - spo - din!
5. Allelu- ja, al - le - lu - ja, al - le - lu - ja.

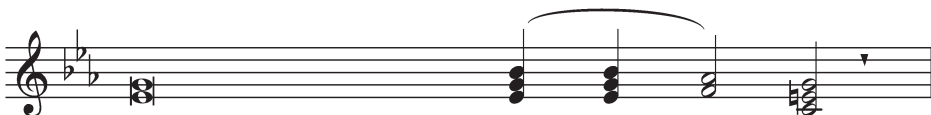
Kněz odnášeje svatý kalich, volá: **V**ždycky, nyní i příště, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

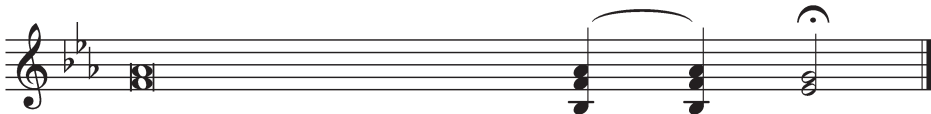
Při tomto požehnání kněze kalichem se svatými Tajinami se všichni pokřizují a ti, kteří přijímali, učiní malou poklonu před odnášenými svatými Dary; ti, kteří nebyli u svatého přijímání, učiní velkou poklonu.

A ihned zpívají:

Z hlasu 4.

1. Ať naplněna jsou ú - sta na - še
2. a chválením tebe, ó Pa - - ne,
3. účastniti se svatých tvých Bož - - ských,
4. Zachovej nás v posvě- ce - ní svém,
5. Alleluja, al - le - lu - ja,

1. opěvováním slá - vy tvé
2. že jsi uznal nás za hod - né
3. nesmrtelných a oživujících Ta - - jin.
4. abychom po celý den učili se prav - dě tvé.
5. alle- lu - - ja.

Děkovná ektenie po svatém přijímání

Povzneme se! Přijavše Božské, svaté, přecisté, nesmrtelné, nebeské a oživující strašné Tajiny Kristovy, důstojně děkujeme Hospodinu.

Věřící: ↓

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodati svou.

Věřící: ↑

Celý večer dokonalý, svatý, pokojný a bezhříšný vyprošivše, sami sebe i druh druhu i veškeren život náš Kristu Bohu poručme!

Věřící:

Kněž: **N**eboť tys posvěcení naše, a tobě slávu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící:

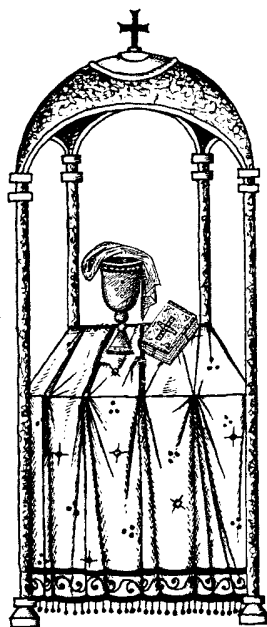
Kněz: **D**ejděme v pokoji.

Věřící:

Kněz nebo diákon: **K** Hospodinu modleme se.

Věřící:

Kněz se modlí se zaambonovou modlitbu:

Vládce všemohoucí, jenž veškeré stvoření moudře jsi učinil a nevýslovnou prozřetelností svou a velikou dobrotivostí uvedl jsi nás do převzácných těchto dnů kvůli očištění duší a těl, ke zkrocení vášní a posílení naděje na vzkříšení. Ty, jenž po čtyřiceti dnech odevzdal jsi služebníkovi svému Mojžíši desky Zákona, Bohem načrtnutá písmena, dopřej i nám, blahý, abychom dobrý boj bojovali, běh postu dokonali, víru nerozdílnou zachovali, hlavy neviditelných hadů rozdrtili, vítězi nad hříchem se ukázali a neodsouzeně dostihli cíle a poklonili svatému tvému vzkříšení. Aby blahosloveno a oslaveno bylo nejuctívanější a velikolepé jméno tvé, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

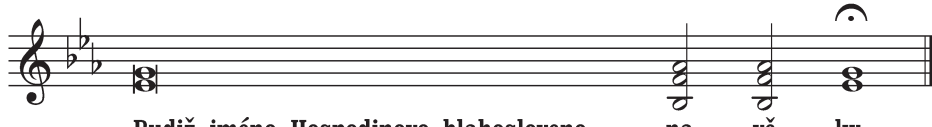
Věřící: Amen.

Věřící: Budiž jméno Hospodinovo blahosloveno až na věky. (*Třikrát*)

Budiž jméno Hospodinovo blahosloveno na vě - ky.

Budiž jméno Hospodinovo blahosloveno na vě - ky.

Věřící činí tři malé poklony (na Velkou středu tři velké poklony).

Nyní je možno číst žalm 33. / 34. a rozdávat antidor.

Blahoslaviti budu Hospodina každého času, budiž vždycky chvála jeho v ústech mých. Hospodinem se chlubití bude duše má, ať to slyší pokorní a zaradují se. Velebte Hospodina se mnou, jeho jméno společně vyvyšujeme. Vzýval jsem Hospodina a vyslyšel mne, a ode všech soužení vysvobodil mne. Přistupte k němu a osvětlení budete, vaše tváře nebudou zahanbeny. Tento ubožák volal a Hospodin ho vyslyšel, ze všech jeho soužení ho zachránil. Anděl Hospodinův se vyzbrojí, aby držel hlídku okolo těch, kdož se Boha bojí, a bude je bránit. Okuste a vizte, jak dobrý jest Hospodin. Blažený člověk, který v něho skládá naději. Mějte bázeň před Bohem všichni svatí jeho, neboť nic neschází těm, kdož se ho bojí. Boháči budou strádat a hladovět, ale těm, kdož hledají Hospodina, nic dobrého nebude scházet. Přistupte, dítko, naslouchejte mi, poučím vás o bázni Boží. Člověk, který je žádostiv života a touží po dobrých dnech, *takový nechť zdržuje jazyk svůj od zla a jeho ústa nechť nemluví lstivě; ať odvrátí se od zla a činí dobro, hledá*

mír a následuje jej. Zraky Hospodinovy *upřeny jsou* na spravedlivé a jeho sluch na modlitbu jejich. Tvář Hospodinova však *s hněvem se obrací* proti těm, kdo páší zlo, aby vyhlazena byla se země památka jejich. Volají spravedliví a Hospodin jim naslouchá, a ze všech soužení jejich je vytrhuje. Blízko jest Hospodin *těm, kteří jsou* srdce zkrroušené-

ho, a zachraňuje pokorné duchem. Mnohá jsou soužení spravedlivých, ale Hospodin je ze všech vysvobodí. Opatruje Hospodin všechny kosti jejich, ani jediná z nich nebude zlámána. Bídná je smrt hříšníků; ti, kteří nenávidí spravedlivého, chybují. Vysvobodí Hospodin duše služebníků jeho, nechybují ti, kteří v něho doufají.

Kněz žehná lid: **P**ožehnání Hospodinovo na vás, blahodatí a lidumilností jeho, vždycky, nyní i příště, až na věky věkův.

Věřící:

Kněz: **S**láva tobě, Kriste Bože, naděje naše, sláva tobě!

Věřící:

Slá-va Ot - ci i Sy - nu i Sva - té - mu Du - chu,
i ny - ní — i — vždyc - ky, až na vě - ky vě - kův. A - men.
Ho - spo - di, po - mi - luj; Ho - spo - di, po - mi - luj;
Ho - spo - di, po - mi - luj. Po - žeh - nej!

Kněz vychází před svaté dveře s naprestolním křížem a pronáší propuštění, žehnaje lid:

ristus, pravý Bůh náš, na přímluvy přečisté Matky své, svatých slavných a všechvalných apoštolů, svatých ... *(jejichž jest den v týdnu, chrám tento a jejichž památku dnes slavíme)*, svatého otce našeho Řehoře Dvojeslova (Dialoga), papeže římského, jehož liturgii jsme sloužili, i svatých spravedlivých bohorodičů Jáchyma i Anny, i všech svatých, nechť smiluje se nad námi a spasí nás jako blahý a lidumil.

Takto se pronáší propuštění ve Velkém půstu mimo strastný týden. Ve strastném týdnu je propuštění jiného znění (viz triod).

Věřící: Amen.

Po propuštění mohou následovat děkovné modlitby po svatém přijímání. Tropar a kondak sv. Řehoři Dvojeslovu jsou v příloze.

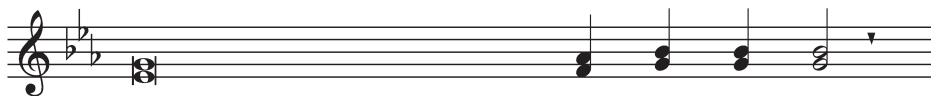

Tak se koná služba po celou svatou čtyřicátnici, když se slouží liturgie předem posvěcených Darů.

Nekoná-li se tato liturgie, zpívají se na večerní stichiry na 6: podoben z triodu (3) a pak z mineje (3). »Sláva...« »I nyní...« Bohorodičen na hlas mineje. Na stichovně: z triodu samohlasen dne (dvakrát) a mučedničen, který je na „Hospodine, k tobě volám“. »Sláva...« »I nyní...« Bohorodičen na týž hlas. A obvyklé zakončení.

Konec božské liturgie předem posvěcených

Přílohy

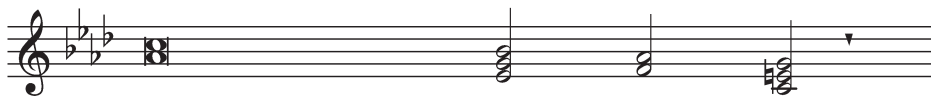
Vznášeš se moje modlitba jako kadi- dlo před te - bou,)))➡

Před velkým vchodem: „Nyní mocnosti nebeské...“ 3× (Hlas 6. — troparový)

1. Nyní moc- no - sti)))➡

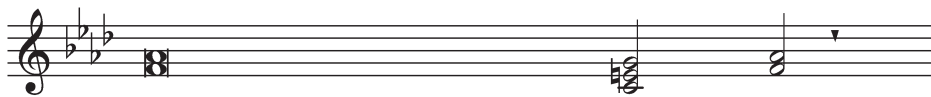
2. neboť vchá - zí

1. neviditel- ně s ná - mi)))➡

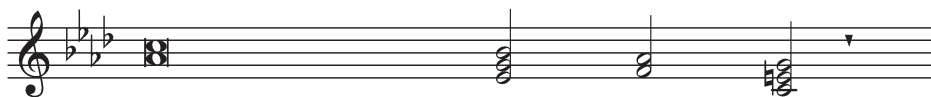
2. hle, tajemná žertva, vy- ko - na - ná,

Po velkém vchodu: „S vírou a láskou přistupme...“ (Hlas 6. — troparový)

1. S vírou a lás - kou)))➡

2. Alle- lu - ja,

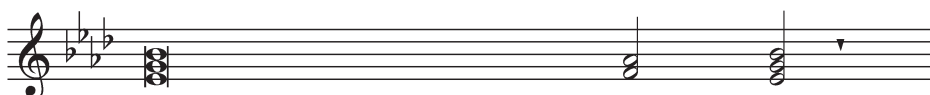
1. abychom se stali ú- část - ní - ky)))➡

2. al- le - lu - ja.

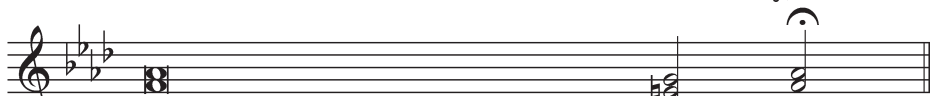
Po paremijích: „Vznašej se moje modlitba jako kadidlo...”

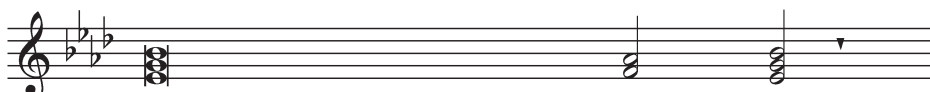
pozdvížení rukou mých, žer - tva ve - čer - ní.

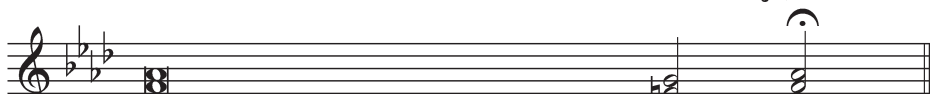
1. ne- be - ské
2. Král slá - vy;

1. konají služ - bu:
2. nesena jest ve slá - vě.

1. přís- tup - me,
2. alle- lu - ja,

1. života věč- né - ho.
2. Alle- lu - ja.

Jiná melodie.

Před velkým vchodem: „Nyní mocnosti nebeské...“ 3× (Hlas 7. — troparový)

1. Nyní moc- no - sti ne - be - ské ►►►

2. neboť vchá- zí Král slá - vy;

Jiná melodie.

Po velkém vchodu: „S vírou a láskou přistupme...“ (Hlas 7. — troparový)

1. S vírou a lás - kou při - stup - me, ►►►

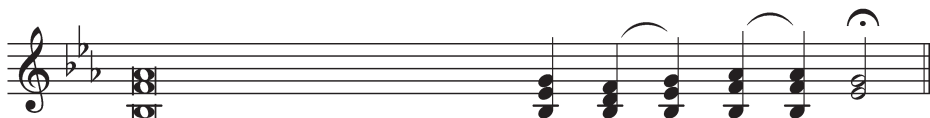
2. Alleluja, al - le - lu - ja,

Tropar sv. Řehoři Dvojeslovu (hlas 4.):

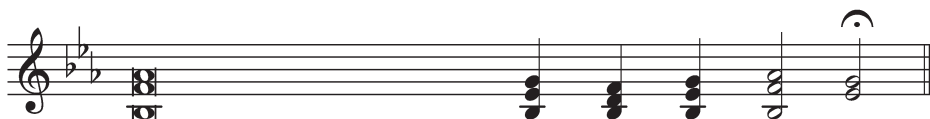
Božskou blahodať přijal jsi, ❖ slavný Řehoři, od Boha shůry
a Jeho mocí byv posílen, ❖ pro cestu Evangelia rozhodl ses,
pročež odměnu za námahu přijal jsi od Krista, ❖ Jeho pros, nejblaženější,
aby spasil duše naše.

Kondak (hlas 3.):

Jako pravý vůdce, otče Řehoři, ❖ Vůdce Krista pastýřům ukazoval jsi;
zástupy mnichů dovedl jsi ❖ k nebeskému ovčinci
tím, že jsi stádce Kristovo ❖ vyučil příkázáním Jeho.
Nyní se s nimi raduješ a veselíš ❖ v nebeských příbytcích.

1. neviditelně s námi ko - na - jí služ - bu;
 2. hle, tajemná žertva, vykonaná, ne- se - na jest ve slá - vě.

1. abychom se stali účastníky ži- vo - ta věč - né - ho;
 2. allelu- ja, al - le - lu - ja.

Stichiry mučedníkům a zádušní

1. hlas

Stichiry na »Hospodine, k tobě volám...«

Mučedničen 1.: Mučedníků společné vítězství utopilo v řekách své krve celé běsovské zástupy. Odplaveno a uhašeno tím bylo všechno hanebné obětnictví. Modlářský klam byl zničen vašim trpělivým snášením muk. Nyní prostě Krista, svatí mučedníci, aby udělil duším našim pokoj a milost velikou.

Další stichiry mučedníkům

Na přímlyvy všech svatých a Bohorodice, Pane, daruj nám svůj pokoj a smiluj se nad námi jako jediný slitovný.

Vyznáním Krista jste při soudu svém plivli na moc démonů a osvobodili lidi od

klamu. Ač vám byly hlavy setnuty, vzýváte Boha: „Nechť je oběť životů našich příjemná před tebou, slitovný Pane, neboť tebe si zamilovavše, životem dočasným jsme pohrdli.“

Ó, jak dobrou výměnu jste učinili, svatí mučedníci! Neboť jste krev svou dali, a nebesa jste za to obdrželi; krátký čas jste trpěli a nyní se věčně radujete. Vskutku dobrý byl váš obchod! Vždyť opustili jste to, co pomíjí, abyste přijali nepomíjivé a nyní jásající s anděly, neustále opěváváte jednobytnou Trojici.

Na stichovně mučedničen (hlas týž)

Vychvalování mučedníci, zemi se nepodařilo vás skrýt, neboť vás přijalo nebe! Brána ráje se vám otevřela, abyste vstoupili dovnitř a požívali rozkoše stromu života. Proste Krista, aby obdařil duše naše pokojem a milostí velikou.

Verš: Blahoslavení, jež vyvolil a přijal Pán.

Je snad nějaká slast pozemského života, jež by nebyla spojena s pláčem? Je snad nějaká světská sláva, jež by přetrvala na zemi bez proměny? Všechno je to polní tráva zcela bezmocně usychající! Vše je to pouhý klamný sen! V jediném okamžiku toto vše pohltí smrt. Ty však, Kriste, ve světle tváře své a v požívání rozkoše z krásy své upokoj ty, jež sis vyvolil, jako lidumil.

Verš: Duše jejich v blaženosti spočinou.

Žádný, kdo pochází z lidí, není bez hříchu, jedině ty, jediný Nesmrtelný. Pročež uveď služebníky své, jako Bůh slitovný, do světla ke sborům andělským, pro milosrdenství své přehlížeje nepravosti jejich a podáváje jim odpuštění.

2. hlas

Stichiry na »Hospodine, k tobě volám...«

Mučedničen 1.: Tělo své jste nabídli k ranám, snášeli jste hořká muka a násilnou smrt, všehvalní mučedníci. Zahanbili jste své mučitele a uctívání idolů jste vskutku vyhladili, když jste Krista hlásali jako jediného Boha a Vládce. Nyní před Ním stojíte s andělskými zástupy, slavní nositelé korun vítězných.

Další stichiry mučedníkům

Pozemská potěšení jste si nezamílovali, mučedníci, připodobnili jste se blaženým nebešťanům a stali se spoluobčany andělů. Na jejich přímluvy smiluj se nad námi, Pane, a spasíš nás.

Díky svatým mučedníkům, kteří se za nás přimlouvají a Krista opěvují, zahnán byl všeliký klam a lidský rod skrze víru dochází spasení.

Sbory mučedníků se postavily na odpor mučitelům, pravice: „My jsme vojsko mocností Krista Krále. I když nás podrobíte mučení a ohni, nezřekneme se moci Boží Trojice.“

Stichiry na stichovně (hlas týž)

Veliké slávy jste dosáhli, svatí mučedníci, vírou svou. Netoliko jste totiž zvítězili nad nepřítelem utrpením svým, ale dokonce i po smrti vyháníte duchy zla a uzdravujete churavější. Lékaři duší a těl, přimlouvejte se u Hospodina, aby se smiloval nad dušemi našimi.

Jako uvadá květ a jako pomíjí stín, tak se celý člověk hroutí. Leč až zahřmí hluk trouby a zem se roztřeše, všichni mrtví opět vstanou, aby se setkali s tebou, Kriste Bože. A tehdy duchy všech, které jsi již odsud vzal, Vládce, uveď tam, kde přebývají svatí tví.

Běda mně, jak těžce bude duši mé, až se bude muset od těla odloučit! Běda mně, jak usedavě bude plakat, a nebude, kdo by se nad ní smiloval! K andělům bude oči pozvedat a marně je prosit; k lidem ruce vztahovat a nenajde nikoho, kdo by jí pomohl! Pročež, bratři milovaní, pochopme, jak krátký je život náš, a odebravším se odsud vyprosme u Krista pokoj a duším našim milost velikou.

3. hlas

Stichiry na »Hospodine, k tobě volám...«

Mučedničen 1.: Chrabří mučedníci, pevně jste snášeli strádání. Bití, trhání těl a rozličná muka přetrpěvše, dospěli jste vskutku k blaženému dědictví, jehož jste se stali hodnými skrze bolesti své.

Další stichiry mučedníkům

Veliká je moc kříže tvého, Pane, neboť vztyčen je na zemi a působí ve světě. Z rybářů učinil apoštoly a z pohanů mučedníky. Kéž se přimlouvají za duše naše.

Veliká je moc mučedníků tvých, Kriste, vždyť ač ve hrobech leží, ducha zla vyhánějí. Vládu nepřítele svrhli, když věřice v Trojici zápasili ve zbožnosti.

Proroci, apoštolé i mučedníci Kristovi, vy jste nás naučili opěvovat jednobyt-nou Trojici. Osvítivše národy ďáblem oklamané, učinili jste syny lidské účastníky slávy andělů.

Stichiry na stichovně (hlas týž)

Mučedníky tvé, Pane, víra upevnila a naděje posílila. Láska ke kříži tvému spojila s tebou duše jejich. Mučící nástroje tím rozlámali a vítězné koruny obdrželi, takže s beztělesnými mocnostmi prosí za duše naše.

Zádušní

Ó, všechna marnosti lidská, jež nepřetrváš smrt! Neuchováš si bohatství a nezveš si do hrobu ani slávu svou! Přejde na tebe smrt a toto vše zničí. Pročež zvolme ke Kristu, nesmrtelnému Králi: „Ty, jež byli vzati od nás, upokoj tam, kde přebývají všichni, kteří se u tebe radují.“

Lidé, proč si zbytečně chystáte trýzeň? Cesta, kterou kráčíme zde na zemi, je krátká, zdejší život je jako dým, jako pára se rozplývá. Není nic více než prach a popel, a záhy pomine. Pročež zvolíme ke Kristu, nesmrtelnému Králi: „Ty, jež byli vzati od nás, upokoj tam, kde přebývají všichni, kteří se u tebe radují.“

4. hlas

Stichiry na »Hospodine, k tobě volám...«

Mučedničen 1.: Krista lidumila jste napodobili utrpením svým, neboť jste tělesnost svou odevzdali ranám, hořkým mukám a tisícovým bolestem. Hleděli jste totiž stále vpřed ke svaté rozkoši ráje, na pokrm nevyčerpatelný a věčné blahoslavenství. To vše obdrževše, svatí trpitelé, přimlouvejte se za nás, kteří vás opěvují.

Další stichiry

Žertvy živoucí, celopaly duchovních jehňátek, mučedníci Páně, zabité oběti přinesené Bohu! Poznali jste Boha a Bůh znal vás, ovečky své, jež shromáždil jako Pastýř dobrý v ovčinci, kam se vlci nedostanou. Proste za nás, abychom uvedeni byli na stejnou pastvu s vámi při vodách pokoje.

Úctyhodná je smrt svatých tvých, Pane, – mečem nebo v ohni či zkroušeností duše prolévají krev svou, majíce naději v tobě, že přijmou odměnu za námahu svou. Vytrpěvše to vše, obdrželi od tebe, Spasiteli, milost velikou.

Majíce smělost před Spasitelem, svatí mučedníci, přimlouvejte se neustále za nás hříšní, kteří prosíme, aby sejmuta byla z nás prohřešení. Kéž darována bude duším našim milost veliká!

Stichiry na stichovně (hlas týž)

Oslavován v památkách svatých tvých, Kriste Bože, a jsa od nich uprošen, sešli nám milost velikou.

Ty, jenž jsi přijal utrpení svatých mučedníků, přijmi i od nás toto pění, Lidumile, a daruj nám na přímluvy jejich milost velikou.

Zádušní

S duchy zemřelých spravedlivých svých, Spasiteli, upokoj duše všech služebníků svých. Poprávaje jim blaženého žití, jež u tebe jest, Lidumile.

5. hlas

Stichiry na »Hospodine, k tobě volám...«

Mučedničen 1.: Plameny kruté bezbožnosti jste uhasili proudem krve své, trpitelé. Zbožnosti světlo jste ve světě rozžehli, mučedníci. Na prach jste spálili bohy, lživě tak nazývané, sežehli jste chrámy jejich, rozehnali jejich zápach. Ty, co žijí na zemi, jste ozářili světlem nejčistším, jímž jsme osvěcováni, a proto unikajíce tmě bezbožnosti, klaníme se Kristu, jenž dává světu milost velikou.

Další stichiry

Štítem víry se oděli, znamením kříže se posilnivše, svatí tvoji, Pane, vydali se statečně na snášení muk; tím zničili ďáblovu pýchu a klam. Na jejich přímluvy jako nejmocnější Bůh sešli světu svému mír a duším našim milost velikou. (*Dvakrát*)

Přeslavní mučedníci, nedbali jste o nic pozemského a statečně se odhodlali podstoupit utrpení. Nezmyšlili jste se v blažené naději, a stali se tak dědici nebeského království. Majíce smělost před lidumilným Bohem, vyproste světu utišení a našim duším milost velikou.

Stichiry na stichovně (hlas týž)

Proste za nás, svatí mučedníci, abychom vysvobozeni byli od nepravostí našich, neboť vám je dána blahodať přimlouvat se za nás.

Pro neukojitelnou lásku duší svých, svatí mučedníci, nezřekli jste se Krista. Snášením rozličných krutých ran při mučení jste porazili pýchu tyranů. Víru neotřesitelnou a bezúhonnou jste zachovali, protože jste byli vzati na nebesa. Tím jste obdrželi smělost před Kristem a vyprošujete světu dar pokoje a duším našim milost velikou.

Za zesnulé

Rozpomněl jsem se na slova proroka: „Jsem hlína a popel,“ když do hrobu jsem pohlédl a spatřil jen kosti holé. I pravil jsem tedy: „Co zbylo z krále či vojáka, kde je boháč a kde žebrák, co je spravedlivec a co hříšník? Leč upokoj se spravedlivými, Hospodine, služebníky své jako lidumil.“

6. hlas

Stichiry na »Hospodine, k tobě volám...«

Mučedničen 1.: Stezkou Kristova utrpení vydalo se celé mučednické shromáždění. V moci a síle se dobralo k mnohým hrdinským skutkům a hlásalo Pána jako Boha před bezbožnými tyrany a nespravedlivými králi. Veliká muka přetrpěli mučedníci v očekávání, že na nebesích obdrží uznání. Nyní došli oslavení a radují se s veškerými sbory beztělesných mocností, stojíce před Hospodinem.

Další stichiry mučedníkům

Mučedníci tvoji se tě nezřekli, Pane, ani neodstoupili od přikázání tvých. Na jejich přímluvy, smiluj se nad námi. (*Dvakrát*)

Trpitelé, mučedníci, občané nebes! Na zemi jste snášeli trýznění a přetrpěli hrozná mučení. Na jejich přímluvy a prosby, Pane, všechny nás ochraňuj.

Stichiry na stichovně (hlas týž)

Trpíce pro tebe, Kriste, těžká muka snášeli tvoji mučedníci, aby na nebesích přijali koruny dokonalosti. Nechť prosí za duše naše.

Kříž tvůj, Pane, stal se mučedníkům zbraní nepřemožitelnou. Neboť spatřivše blížící se smrt, předviděli budoucí život a byli posíleni doufáním v tebe. Na jejich přímluvy smiluj se nad námi.

Za zesnulé

Počátkem a základem stal se mi stvořitelský příkaz tvůj. Rozhodl ses totiž se-stavit mne, bytost živou, z přirozenosti neviditelné i viditelné. Vytvořil jsi tedy tělo ze země a vložil do mě duši Božským a životodárným svým vdechnutím. Pročež Spasiteli, upokoj služebníky své v zemi živých a v příbytcích pro spravedlivé.

7. hlas

Stichiry na »Hospodine, k tobě volám...«

Mučedničen 1.: Tmu bezbožnosti mučedníci zaplašili, když ukázali všem lidem světlo poznání Boha.

Další stichiry mučedníkům

Nezahanbuj mne, Spasiteli, až přijdeš soudit celý svět. Vím, že páchám skutky ostudné.

Sláva tobě, Kriste Bože, apoštolů chloubu a radosti mučedníků, kteří zvěstují jednobytnou Trojici.

Svatí mučedníci, kteří jste vítězně trpěli a byli korunováni, prostě Pána, aby spaseny byly duše naše.

Stichiry na stichovně (hlas týž)

Nedbali jste o nic pozemského, svatí mučedníci, a na soudech jste odvážně hlásali Krista, od něhož jste obdrželi odměnu za svá muka. Pročež se k vám utíkáme s prosbou: „Vy, kteří máte smělost před Ním, uproste Ho jako Boha všemocného, aby spasil duše naše.“

Všechvalní mučedníci, duchovní jehňátka, živoucí celopaly, žertvy příjemné vůně stoupající k Bohu! Zemi se nepodařilo vás skrýt, neboť vás přijalo nebe a stali jste se spoluúčastníky andělů. Vás i je prosíme: „Přimlouvejte se všichni u Spasitele a Boha našeho, aby uklidnil svět a spasil duše naše.“

Za zesnulé

Dle obrazu a podoby své, Hospodine, jsi na počátku stvořil člověka a v ráj si ho postavil, aby vládl nad stvořením tvým. Závistí dáblovou pak oklamán byl, jedl zakázaný pokrm a stal se tím přestupníkem přikázání tvých. Pročež jsi ho odsoudil, Hospodine, aby se navracel zpět do země, ze které byl vzat, a vyprošoval si pokoj.

Upokoj, Spasiteli náš, Životodárce, bratry naše, které jsi již přemístil z této dočasnosti. Vždyť vzývali tebe: „Pane, sláva tobě!“

8. hlas

Stichiry na »Hospodine, k tobě volám...«

Mučedničen 1.: Mučedníci Hospodinovi, každé místo posvěcujete a všelikou nemoc léčíte. Modlíme se k vám: „I nyní proste, aby z léček nepřítelé vysvobozeny byly duše naše.“

Další stichiry

Mučedníci tví, Pane, pro život budoucí zapomněli na svůj život tělesný, opovrhovali mučením, a stali se tak dědici tvými a radují se s anděly. Na jejich přímluvy daruj lidu svému milost velikou.

Je snad nějaká ctnost, či je snad nějaká chlouba, jichž by se nedostávalo svatým mučedníkům? Vždyť pod meč sklonili šíje své pro tebe, jenž jsi sklonil nebesa a sestoupil. Prolili krev svou pro tebe, jenž ses cele vydal a umenšil, podobu služebníka přijav. Pokořili se až k smrti, zchudnutí tvé napodobující. Dle hojné slitovnosti své, Bože, na jejich přímluvy smiluj se nad námi.

Až usedneš ve slávě své jako Král všech na trůn soudu, Kriste, kolem s bázní stanou svatí tvoji andělé a předstoupí před tebe každá bytost lidská, aby byla souzena. Tehdy na přímluvy Matky své, Pane, vysvoboď ode všech muk ty, kteří zemřeli s vírou.

Stichiry na stichovně (hlas týž)

Mučedníci Páně, přimlouvejte se za nás u Boha našeho. „Vyprošujte duším našim hojnost slitování a očistění od mnohých hříchů,“ o to vás prosíme.

Za zesnulé

Pláči a naříkám, když myslím na smrt a vidím, jak k obrazu Božímu stvořená krása naše leží ve hrobech jako nepěkná, připravená o slávu a ztrácející svou podobu. Ó, jak divná je to věc? Jaké tajemství stalo se s námi? Jak podlehli jsme zhoubě? Jak to, že jsme připoutáni ke smrti? Zajisté, jakož psáno jest, děje se tak na pokyn Boha, jenž odebravším se odsud uděluje odpočinutí.

Smrt tvá, Pane, stala se pro nás prostřednicí nesmrtelnosti. Kdybys nebyl do hrobu položen, nebyl by se nám otevřel ráj. Proto upokoj ty, kteří se odsud odebrali, jako lidumil.

Poznámka k české službě. Tento český překlad samozřejmě vychází z místního tradičního znění, jak je uvedeno v tzv. Gorazdově sborníku, kde je však notně zkráceno. Oproti tomuto starému překladu je nový překlad především rozšířen na plnou délku znění této liturgie, dále pak byl stávající překlad přehlédnut a místy upraven, aby nové znění bylo přesnější. Zásadním rozšířením bylo zařazení celé 18. kathismy (překlad pořízen podle pravoslavného žaltáře čili dle LXX) a včleněny tři malé ektenie, jimiž je kathisma proložena (tato úprava je naprosto nutná i z časových důvodů, protože v průběhu tohoto čtení má kněz uloženo připravit předem posvěcené Dary – vyjmout je z darochranitelnice na svatém prestolu, okuřovat a přenášet v oltáři na žertveník, kde se přikrývají a okuřují; při tom se ještě modlí tři světelné modlitby).

Večerní 103. žalm je taktéž v plném rozsahu (přeloženo dle LXX). Dále byly doplněny malé ektenie před velkým vchodem (včetně ektenie za ty, kdo se připravují ke svatému osvětlení).

Dále potřebujete k české službě liturgie předem posvěcených Darů podle řádu uvedeného v této knížce ještě český překlad výběru z triodu postního (kvůli stichirám pro jednotlivé středy a pátky velkopostní), dále stichiry mučedníkům a minejní stichiry (či místo nich kající stichiry, které najdete v brožurce „Velkopostní večení...“). Výběr z triodu postního s českým překladem stichir si můžete stáhnout v PDF. Stichiry mučedníkům jsou zde v příloze. Lze si stáhnout samostatnou 18. kathismu (stejněho znění jako zde) ve vydání vybaveném mnohými překladatelskými a výkladovými poznámkami. Vše výše uvedené je v PDF na adrese: pravoslavi.cz/download

Další studie a informace o liturgii předem posvěcených Darů jsou soustřeďovány na internetovém rozcestníku na adrese: orthodoxia.cz/liturg/ppd.htm

Použité melodie. Zařazené notace jsou většinou převzaty z Gorazdova sborníku. Zpěvy dvou hymnů večerní bohoslužby („Pojďte, pokloňme se...“ a „Hospodine, k tobě volám...“) jsou převzaty počestěných valámských zpěvů, které jsou už delší dobu v českém prostředí známé (k dispozici v rámci večerní bohoslužby v PDF na internetu). Z použití obecně známých melodií jsme učinili dvě výjimky a to u zpěvů, které jsou pro tuto liturgii specifické: 1.) „Vznášej se moje modlitba...“ 2.) „Nyní mocnosti nebeské...“ Použili jsme pro ně celkem jednoduché ale působivé starobylé melodie. Pro snazší nacvičení zpěvu jsme připravili instruktážní nahrávky, které si můžete ve formátu MP3 stáhnout z internetové adresy: pravoslavi.cz/zpevník (zde jsou nahrávky všech zde použitých melodií). V příloze této knížky, na str. 50, jsou však pro oba hymny zařazené i notace dle Gorazdova sborníku.

V této knížce je postup pro žalmistu a noty pro zpěv věřících. Tomu odpovídá i úprava sazby (to, co říká žalmista, je vysázeno větším písmem). Postup bohoslužby pro kněze je ve zvláštní knížce (jeden z dílů kněžského služebníku).

